

Poroporukka opin tiellä

Karoliina Majuri, agrologi (AMK), projektisuunnittelija, Luonnonvara-ala, Lapin ammattikorkeakoulu

Kirsi Muuttoranta, MMT, projektipäällikkö, Luonnonvara-ala, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: maaseutuelinkeinot, koulutus, porotalous, osaamiskartoitus

Porotalous on tunnetusti vahva osa Lapin imagoa. Itse elinkeinonharjoittamisen erityispiirteet sen sijaan ovat vähemmän tunnetut. Kaikilla poroilla on omistaja, kaikki poronmistajat taas kuuluvat johonkin paliskuntaan. Paliskunnat ovat maantieteellisesti rajattuja alueita, osuuskuntatyyppejä poronhoidon työyksiköitä. Vaikka poromies omistaa ja hankkii elantonsa omasta porokarjastaan, hoidetaan varsinaiset poronhoitotyöt yhdessä, paliskuntana. Poronhoito on erityinen ja perinteinen lappilainen elinkeino, joka perustuu verkostoille.

Porotalous Lapin AMKissa

Lapin ammattikorkeakoululla on porotalouden korkea-asteen koulutusvastuu. Porotalousosaaminen onkin keskeinen osa maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman agrologiopiskelijoiden opintoja. Osa opiskelijoista on suoraan poroperheistä tulevia, porotalousosaamistaan syventäviä opiskelijoita, jotka tulevat työllistymään esimerkiksi porotalousyrittäjinä. Kouluttamisvastuu koskee kuitenkin laajempaa ryhmää kuin suoraan porotalouden parissa toimivat: porotalouden tuntemusta tarvitaan pohjoisessa useilla eri aloilla. Lapissa toimivilla agrologeilla ja myös metsätalousinsinööreillä tulee olla porotalouden tuntemusta. Toimintaympäristön ollessa yhteinen, maaseudun ja metsätalouden parissa työskentelevien on omattava ymmärrystä porotaloudesta.

Lapin AMKissa porotalouden opetusta toteutetaan tiiviissä yhteistyössä toisen asteen oppilaitosten kanssa. Lapin ammattiopistolla on elintarvikepuolen osaamista, josta tulevaisuuden poronlihan tuottajat ja jalostajat hyötyvät opinnoissaan. Saamelaisalueen koulutuskeskuksen opetusteurastamossa agrologiopiskelijat pääsevät oppimaan käytännön

työympäristössä teurastustyön eri vaiheet. Saamelaisalueen koulutuskeskuksen kanssa on kuluneena keväänä käynnistynyt ESR-rahoitteinen Porukkaoppi-koulutushanke.

Hankkeessa kehitetään elinkeinon tarpeisiin perustuvaa koulutustapaa, joka voidaan räätälöidä eri kohderyhmille. Hankkeen yksi tärkeä tavoite on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä koulutusasteelta toiselle. Toisen asteen ja AMKin välinen yhteistyö on edennyt aikaisempaa konkreettisemmaksi väyläopintojen myötä. Väyläopinnot tarkoittavat sitä, että toisen asteen opiskelija voi suorittaa tiettyjä AMK-opintoja ja aloittaa AMK-opintonsa suoraan toiselta vuosikursilta. Opintojen suunnittelussa huomioidaan elinkeinossa olevat osaamis- ja kehittymistarpeet. Tätä varten poroelinkeinojen edustaja, Paliskuntain yhdistys, on mukana hankkeessa yhteistyökumppanina.

Koulutuksen ja elinkeinon yhteistyötä

Suoraa elinkeinoyhteistyötä Porukkaoppi-hankkeessa toteutetaan pilotoimalla koulutusta poroteurastamoissa. Hanke vastaa poroteurastajien koulutustarpeeseen muuttuvien säädösten maailmassa, missä osaamista on ylläpidettävä jatkuvasti. Lapin AMK, Paliskuntain yhdistys sekä Saamelaisalueen koulutuskeskus tekevät tiivistä yhteistyötä, jonka tavoitteena on tiivistää erilaiset käytänteet teurastustoiminnan hyväksi toimintamalliksi. Sen avulla saadaan selville teurastusketjun erilaiset riskit ja tarvittaessa kehittää toimintaa niiden minimoimiseksi. Koulutus on keskiössä toiminnan kehittämisessä.

Poroteurastajien koulutuksessa haastavaa on teurastamoverkoston hajanaisuus: vajaa parikymmentä teurastamoita käsittävä verkosto kattaa koko poronhoitoalueen, eli noin kolmasosan koko Suomen pinta-alasta. Teurastajien välinen yhteistyö ja eri teurastamoilla oleviin hyviin käytänteisiin tutustuminen on vaikeaa porojen teurastuskeskeisen yhtäaikaisuuden, välimatkojen ja kiivaan työtahdin vuoksi – kaikki resurssit kuluvat oman työn hoitamiseen. Kiire työssä vaikuttaa myös motivaatioon oppia lisää ja kehittää työtapoja. Kuluttajien lisääntyvät vaatimukset asettavat korkeat odotukset lopputuotteen laadulle, joka ei saa kärsiä rivakasta työtahdista. Poronlihalla onkin -ansaitusti- korkea laatumielikuva.

Kokemuksia hankkeen alkuvaiheesta

On ollut ilahduttavaa huomata, miten väyläopintomahdollisuus herättää jo nyt kiinnostusta opiskelijoissa. Oppilaitosten yhteistyö porotalouden opinnoissa on hedelmällistä johtuen siitä, että tutkintoon johtavaa opetusta annetaan vain kahdessa oppilaitoksessa eikä isoja yhteistyöverkostoja tarvita, vaikka niissäkin on omat etunsa. Yhteistyötä on koulujen välillä tehty aiemminkin, mutta ei näin järjestelmällisesti. Hankkeessa käydään läpi tarkoin kummankin koulun opetussuunnitelmat. Tavoitteena on kehittää opetusta siten, että opiskelija saa koulusta työkalut, joiden avulla hän pärjää hyvin työelämässä. Oppilaitosten ja elinkeinon välinen yhteistyö helpottaa kartoittamaan alan oleelliset osaamistarpeet, joihin opetus voidaan kohdentaa.

Porukkaoppi-hankkeen työpaikkakerrokset ovat herättäneet kiinnostusta kentällä. Parhaimmillaan teurastustyön ohessa käytävät keskustelut ovat saaneet työntekijät katsomaan ympäristöään ulkopuolisin silmin ja laukaisseet konkreettisia kehittämistoimia. Kuitenkin oman toimintaympäristön tuttuus voi usein rajoittaa kehittymistä. Sen vuoksi on erittäin tärkeää saada tietoa oman toimintaympäristön ulkopuolelta ja tehdä yhteistyötä muidenkin kuin vain oman työporukan kanssa. Yhteistyö luo verkostoja, joiden avulla aktiiviset toimijat löytävät toisensa. Näiden verkostojen avulla elinkeino kehittyy eteenpäin hankkeen potkaistessa ensimmäisen kiven kohti alarinnettä. Koulutus toimii vierivien kivien vauhdittajana.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

Saamelaisalueen koulutuskeskus
Sámi oahpahusguovddáš
Sámi máttááttáskuávdáš
Sáá'mvuud' škoou'l'jemkooškos